

Икономическа програма

През 2017 г. Икономическата програма фокусира дейността си върху следните области:

- **Енергийно управление и енергийна сигурност.** Центърът за изследване на демокрацията участва в разработването на дългосрочна „Пътна карта за електроенергийния сектор на Югоизточна Европа“, очертаваща три основни сценария за развитието на българската енергетика до 2050 г. с оглед на Европейския енергиен съюз. Независимо дали България активно ще се стреми към декарбонизация на енергетиката си, преминаването от изкопаеми горива към възобновяеми източници на енергия е наложително. Поради остарелите електроцентрали, страната ще трябва да подмени близо 97 % от конвенционалните си мощности за производство на електроенергия до 2050 г. Няма да има необходимост, нито ще бъде икономически обосновано да се строят нови ядрени мощности, докато не възникне нужда от подмяна на старите реактори около 2050 г. България трябва да се справи с дългосрочните енергийни рискове, най-сериозните сред които са енергийната бедност, енергийната интензивност, диверсификацията и подобряването на управлението.
- **Противодействие на корупцията и завладяването на държавата.** Центърът за изследване на демокрацията си постави предизвикателството да създаде иновативен *Индекс на завладяването на държавата (ИЗД)*, базиран на анализ на информационни масиви относно пазарната концентрация като продукт на регулаторна, данъчна и съдебна манипулация, и на изследвания сред експерти от академичния, гражданския и бизнес сектор. Икономическата програма обнови своя „Наръчник за разследване на прането на пари“ и проведе иновативно едноседмично обучение на представители на всички свързани институции на тема противодействие и разследване на прането на пари. *Инициативата за развитие и почтеност в Югоизточна Европа (SELDI)*, координирана от Центъра, разшири влиянието си върху политиките в региона на Югоизточна Европа чрез усилията си за подобряване на регионалното и европейско сътрудничество в областта на доброто управление и антикорупцията.
- **Дефиниране и анализ на чуждото икономическо влияние.** През 2017 г. Икономическата програма продължи новаторските си усилия по дефиниране на рисковете и вредите от чуждестранно икономическо присъствие, което има политически цели и автократичен капитал. Центърът привлече чуждестранни експерти, с чието участие изследва неблагоприятното руско влияние в страните от Западните Балкани и Източното партньорство, особено по отношение на евро-атлантическите им стремежи и медийната свобода.

- **Скрита икономика.** Центърът за изследване на демокрацията и „Витоша ризърч“ продължиха доброто си сътрудничество с Факултета по управление към Шефилдския университет и Института по публични финанси в проучването и обмена на добри практики за намаляване на недеklarираната заетост в Европа. През 2017 г. Центърът публикува поредица кратки анализи с основните изводи в помощ на политиците в Югоизточна Европа, България, Хърватия и Македония.
- **Конкурентоспособност и икономика на знанието.** Икономическата програма продължи да анализира бариерите пред българския бизнес, изготви препоръки за подобряване на цялостната конкурентоспособност на икономиката и се включи в разработването на „Годишника на световната конкурентоспособност за 2017 г.“ Експерти от Икономическата програма се включиха в изготвянето на годишното издание *Иновации.бг*, най-престижният форум за анализ и препоръки за подобряване на българската национална иновационна политика.

I. Енергийно управление и енергийна сигурност

Показателите на България по международния индекс на рисковете за

енергийната сигурност през последните две години продължиха да спадат, като страната зае 58-мо място сред 75-те най-големи потребители на енергия в света. Според [CSD Policy](#)

Кръгла маса „Приоритетите на енергийния сектор в България до 2050 г.: стратегически рискове“, София, октомври 2017 г.

Brief No. 70: Пътна карта за развитие на българската електроенергетика до 2050 г.: основни жалони, основните тенденции, които допринасят за това, са постоянното намаляване на енергийната интензивност и екологизирането на енергетиката и икономиката на България. Българското правителство трябва да се възползва от този напредък и да се съсредоточи върху националните приоритети в рамките на Европейския енергиен съюз и върху дългосрочните рискови фактори за енергетиката на страната, най-важните от които са енергийната бедност, енергийната интензивност, диверсификацията и лошото управление.

Дебатът за управлението на българската енергетика бе продължен на високо политическо равнище на кръглата маса „**Приоритетите на енергийния сектор в България до 2050 г.: стратегически рискове**“, на която Центърът представи основните изводи и препоръки от трите сценария за развитие на електроенергийния сектор в България до 2050 г., разработени като част от Пътната карта за електроенергийния сектор на Югоизточна Европа.

Разработване на дългосрочна Пътна карта за електроенергийния сектор на Югоизточна Европа

Югоизточна Европа ще трябва да замени повече от 30 % от сегашния си капацитет за производство на електричество от изкопаеми горива до края на 2030 г. и повече от 95 % до 2050 г., според дългосрочната енергийна политика на Европейския съюз. Въпросът как да бъдат постигнати тези цели е предизвикателство, което предполага консистентно прилагане на политики за възобновяема енергия, поощряващи нови инвестиции. Чрез пет моделиращи упражнения, включващи газовия и енергийния пазар, разпределител-

ната мрежа и макроикономическата система, **Пътна карта за електроенергийния сектор на Югоизточна Европа (SEERMAP)** подробно разработва различни сценарии за трансформацията на електроенергийния сектор към пълна декарбонизация на производството и намаляване на нивата на емисии с до 91 % до 2050 г. в сравнение с 1990 г. Центърът за изследване на демокрацията участва като местен партньор, отговорен за проверката на данните за енергийния сектор на България, анализа на националната политика за възобновяема енергия и изготвянето на препоръки, поместени в **Национален доклад за България SEERMAP**. Докладът за България представя няколко основни извода за развитието на сектора в национален мащаб до 2050 г. Предвижда се замяната на изкопаемите горива с източници на възобновяема енергия в производството на електроенергия, независимо дали България ще следва активно политиката на декарбонизация или не.

TURKEY IN THE FRAMEWORK OF THE EU ENERGY UNION: ENERGY SECURITY AND GOVERNANCE RISKS
 Policy Brief No. 67, January 2017

The Crimean crisis, the continuing instability in Eastern Ukraine and in the Middle East have turned into a rude wake up call for Europe's energy security vulnerabilities. In response, the EU leaders have increased their focus on the development of a viable European Energy Security strategy. The outcome has been the publication in early 2015 of the European Energy Union Roadmap, which points to the main steps to be taken by member-states in diversifying the EU energy supply, strengthening the bargaining power of Member States and the EU vis-à-vis external suppliers, the development of indigenous energy sources in the EU, and reinforcing the Energy Community. The successful creation of a European energy union though will not be possible without the active involvement of Turkey. The latter is going to play a vital role as the major transit country of future alternative natural gas supply from the Caspian region and the Middle East. Similarly, Turkey will benefit from the development of the Energy Union because it can transform itself in a major energy-trading hub. Turkey's long-term energy policy objective. Both the EU and Turkey's positions will also be influenced by the development of the foreign and economic policy of Russia.

In January, 2016, the European Commission and Turkey began a formal energy dialogue to integrate Turkish energy markets with the EU and focused on the development of an interconnected power and

KEY POINTS

- As Turkey is a strategic bridge for new energy sources, it will play an increasingly critical role in helping the EU in completing the energy security pillar in the Energy Union initiative.
- Despite EU's activism for developing universal rules for Europe for liberalization and security in gas and electricity, Turkey and the countries in the Black Sea region still pursue mostly a bilateral approach to energy security, which is insufficient for the development of a strategic regional energy security partnership between EU and Turkey.
- Turkey's energy sector transformation towards becoming part of the planned European internal energy market is happening only very slowly. Given that the inevitable changes will have an effect on both industries and individual consumers, politicians have been reluctant to sign on the dotted line and initiate the final stages of liberalization.
- Turkey is one of the most vulnerable countries from possible energy supply cuts, especially during the seasonal peak demand period. Most of oil and gas, and half of coal supply came from imports leading to serious macroeconomic imbalances and producing a negative impact on business and investment confidence.
- Turkey should work not only on diversifying energy import sources but also its domestic energy mix, where it is underutilizing the country's enormous renewable energy and efficiency potential.

Центърът продължи да следи важните тенденции и динамика, налагани от ключови сили на световната и източноевропейската енергийна и геополитическата сцена като Русия и Турция.

В доклада „Турция в рамките на Европейския енергиен съюз: енергийна сигурност и управление на рисковете“ се разглежда стратегическата важност на Турция за Югоизточна Европа и за Европа като цяло. Като стратегически мост за нови енергийни източници, страната ще има все по-значима роля, като подпомага ЕС за изграждането на основен стълб на Европейския енергиен съюз – енергийна сигурност. Тя ще играе ключова роля като важна транзитна страна за бъдещите алтернативни доставки на природен газ от Каспийския регион и Близкия изток. Русия, от своя страна, е един от водещите, макар и спорни, доставчици на енергия за Европа през последните няколко десетилетия, а начинът, по който ще се развият и ще си взаимодействат енергийните стратегии на ЕС и Русия в близкото бъдеще, ще бъде от съществено значение за европейските потребители. Най-подходящият пример за това е природният газ. Поради управленските дефицити в много от държавите в Централна и

Кръгла маса „Европейският енергиен съюз и руските газови проекти: дилеми и възможности“, София, юни 2017 г.

Източна Европа, правителствата не съумяват да прокарат последователна енергийна политика с ясно определени приоритети, сред които са диверсификацията на газовите маршрути, либерализацията и интеграцията на пазарите. Това бяха някои от основните изводи на проведената се кръгла маса на тема „Европейският енергиен съюз и руските газови проекти: дилеми и възможности“.

Изследване на индивидуалния и колективен избор при прехода към нисковъглеродна енергетика

През 2017 г. Икономическата програма стана част от международен изследователски екип в рамките на програмата на ЕС „Хоризонт 2020“ и съсредоточи аналитичната си дейност върху европейските и национални политики относно прехода към нисковъглеродна енергетика и общество в 11 европейски страни. Центърът координира разработването и приложението на методологии за проучване на ключовите фактори, влияещи върху енергийния избор на домакинствата и фирмите в сфери като транспорт, отопление и електроенергия, както и на практиките за управление и социална мобилизация, които насърчават колективен избор, съобразен с приоритетите на Европейския енергиен съюз. Основни цели на изследването са: задълбочен анализ на взаимодействието между индивидуалния и колективен енергиен избор и на регулаторните, технологични и инвестиционни условия за прехода към Енергиен съюз, както и изготвяне на стратегически препоръки за повишаване на социалната приемливост на енергийните преходи в Европа.

Руското влияние в Централна и Източна Европа

Десет сенатори от Републиканската и Демократическата партия внесоха

Законопроекта за противодействие на руските враждебни действия от 2017 г., предвиждащ разностранни санкции срещу Русия за хакерските ѝ атаки и други агресивни и дестабилизиращи действия в САЩ и Европа. В предложението са отразени някои от основните изводи и препоръки на съвместния доклад на Центъра за изследване на демокрацията и Центъра за стратегически и международни изследвания „Кремълският наръчник: руското влияние в Централна и Източна Европа“, например, че Русия се опитва да упражнява все по-голямо влияние в Европа, като насажда „недоверие в демократичните институции“ и „участва в доказани корупционни практики“.

Внесеният законопроект предвижда създаването на „специална работна група на високо равнище“ в рамките на Мрежата за разкриване и борба с финансовите престъпления към Министерството на финансите на САЩ, чиято задача ще бъде да разследва и повдига обвинения срещу незаконни финансови потоци от Руската федерация, които взаимодействат с финансовата система на САЩ, както и да си сътрудничи чрез дипломатическите мисии на САЩ с правителствата на европейските държави за разследването на такива потоци в Европа. Отново в духа на препоръките на доклада на Центъра за изследване на демокрацията, законопроектът предвижда и да бъде оказвана подкрепа на програми за противодействие на корупцията, включително чрез укрепване на гражданското общество и на антикорупционните и регулаторните органи в съответните държави, и чрез подобряване на демократичното управление, прозрачността, отчетността и медийната свобода.

В края на 2016 г. Центърът за изследване на демокрацията и Центърът за стратегически и международни изследвания

(CSIS) във Вашингтон проведеха 16-месечно съвместно изследване на естеството на руското влияние в пет държави: Унгария, Словакия, България, Латвия и Сърбия. Според него Русия контролира средно между 11 % и 22 % от икономиката на страните през периода 2004 – 2014 г. В доклада се представят и примери за подхода на Русия да използва икономическото си влияние с цел създаване на непрозрачна мрежа от икономически и политически протекции, чрез които Кремъл да влияе пряко върху националните политики. През 2017 г. Центърът за изследване на демокрацията разшири обхвата на изследването, като задълбочи анализа си на сложните взаимовръзки между чуждото икономическо и политическо влияние в области като завладяването на медиите и едновременно с това разшири географските му граници, включвайки нови държави. Центърът ще продължи новаторските си усилия за измерване на руското влияние и в Западните Балкани – Македония, Черна Гора и Босна и Херцеговина, проучвайки връзката между влошаващото се състояние на управлението в региона и възхода на клептократичната държава. Прави се сравнителна оценка на руското влияние, най-вече в областта на енергетиката и финансите – сектори, в които други конкурентни регионални сили като Турция се стремят да засилят позиции. По отношение на медийния сектор, Центърът има за цел да проучи руското корпоративно участие в България, Грузия, Молдова, Армения и Украйна, и да анализира връзката му със засилващата се антизападна пропаганда и фалшивите новини. Партньорски си с организации в тези страни, Центърът подпомага местните медии, гражданско общество и политици при идентифицирането на практиките, сочещи завладяване на държавата, и на опитите на чужди държави да проникнат в националните институции чрез местните олигархични мрежи.

II. Регионално и европейско сътрудничество за добро управление и антикорупция

Президентът на Европейската комисия обяви 2025 за година на следващата вълна на разширяване на ЕС към Западните Балкани, като най-вероятни кандидати за членство са Черна Гора и Сърбия. Страните – членки на ЕС обаче не са единодушни по този въпрос. Те оказват подкрепа за европейското бъдеще на региона и като доказателство за ангажимента си подпомагат инфраструктурното му и икономическо развитие, но повечето от водещите държави членки се въздържат от определяне на точна дата за присъединяване на Западните Балкани, най-вече поради липса на гаранции за правовия ред в тези държави.

Успехът на новата стратегия и преодоляването на различията между ЕС и Западните Балкани са възможни само ако регионалното сътрудничество се задълбочи и разшири, и гражданските организации в региона поемат активна роля в този процес. За това са необходими решителни действия, канализирани чрез устойчиви платформи за сътрудничество на широка основа, включваща правителствата, регионални инициативи, европейски институции и организации, и гражданското общество.

Съгласно Берлинския процес, икономическият растеж е основен фактор за по-нататъшната европейска интеграция на Западните Балкани, затова доброто управление и антикорупцията трябва да станат хоризонтални приоритети във всички сфери на реформите. В подкрепа на тези процеси и с оглед на предстоящата стратегически важна 2018 г., когато България за първи път в историята си ще поеме Председателството на Съвета на ЕС, Центърът за изследване на демокрацията

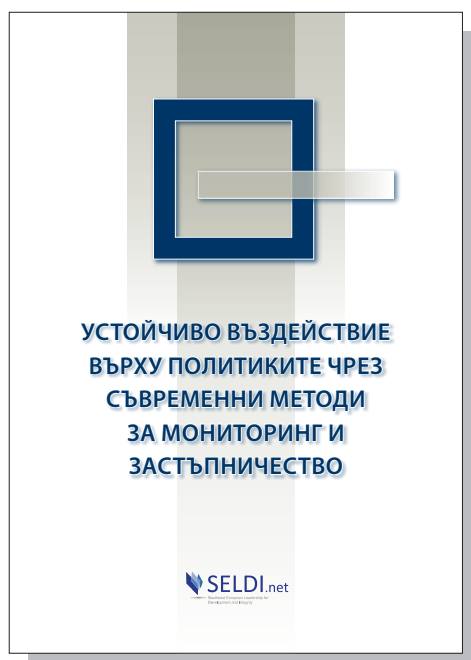

*Форум „Ефективна превенция на корупцията чрез оценка на риска“,
Любляна, октомври 2017 г.*

и **Инициативата за развитие и почтеност в Югоизточна Европа (SELDI)** продължиха активната си дейност в Югоизточна Европа.

През годината SELDI организира редица форуми в Белград, Любляна и Подгорица с подкрепата на Регионалния съвет за сътрудничество (RCC). Събитията предоставиха платформа за стратегически диалог между гражданското общество и публичния сектор относно регионалната динамика и ролята на доброто управление за икономическия растеж в контекста на актуалните и променящи се социално-икономически условия.

Друг важен фактор за ефективна превенция на корупцията са строго техническите инструменти. За да информира обществеността и детайлизира антикорупционния дебат, Центърът публикува доклада **„Устойчиво въздействие върху политиките чрез съвременни методи за мониторинг и**

застъпничество”, който прави преглед на структурата и най-важните резулта-

ти от основните методически инструменти, прилагани от Мрежата SELDI в Югоизточна Европа. Въздействието от застъпничеството на SELDI, канализирано чрез ангажираност с каузата на местно ниво и основаващо се на стабилно публично-частно партньорство, се постига с помощта на най-съвременни средства за мониторинг на корупцията и скритата икономика. Непрестанният иновационен устрем на SELDI тласка членовете на Мрежата да разработват нови инструменти, особено в отговор на новопоявили се, сложни и системни корупционни практики в региона, в частност явлението „завладяване на държавата“.

Оценка на рисковете от корупция и лошо управление

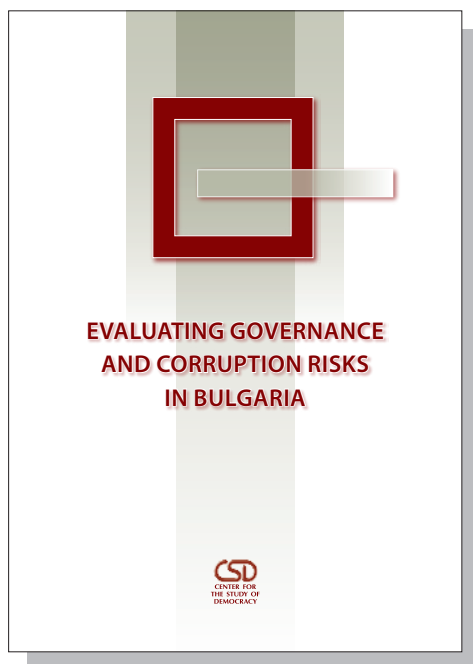
Десет години след приемането на България и Румъния в Европейския съюз, проблемът с корупцията продължава да бъде определящ за статута на двете държави. Този системен проблем ос-

тава предизвикателство номер едно за тях. Почти две десетилетия Съюзът налага условия в областта на антикорупцията, които двете страни са длъжни да изпълняват, като паралелно с това предоставя значителна финансова подкрепа за модернизация. Остава неясно обаче доколко това финансиране е допринесло за подобряване на противодействието на корупцията и какви реални резултати са постигнати. Това бе един от основните въпроси, обсъдени на кръглата маса на тема „Европейските фондове и уроците от тяхното управление в България и в Румъния“.

Събитието бе част от продължилите и през 2017 г. усилия на Центъра да анализира и предложи решения на най-сериозните предизвикателства пред доброто управление и антикорупцията в България. Публикацията „Оценка на рисковете от корупция и лошо управление в България“ има важен принос в тази насока, тъй като представя задълбочено изследване на основните корупционни рискове при обществе-

Кръгла маса „Европейските фондове и уроците от тяхното управление в България и в Румъния“, София, февруари 2017 г.

ните поръчки в строителството и влиянието на ЕС за напредъка на страната в областта на антикорупцията. Подобен анализ на предоставените на България европейски средства в сферата на антикорупцията след 1998 г. разкрива, че независимо от размера на европейското финансиране през годините, българските правителства отделят внимание и ресурси за антикорупционни инициативи единствено в случаите, когато страната трябва да изпълни определени условия на ЕС и/или е на прага на важни събития в контекста на европейската си интеграция. България е отделяла ограничен ресурс за антикорупция, противно на важността на въпроса в контекста на присъединителния процес и последвалото членство.

Антикорупция и завладяване на държавата

Диагностиката на механизмите и средствата, използвани за завладяване

на държавата в икономически сектори от ключово значение, е пряк път към обогатяване на арсенала от познания за това явление в ЕС. С тази цел Центърът за изследване на демокрацията се зае с разработване и прилагане на иновативни инструменти за измерване на рисковете от завладяване на държавата, които позволяват сравнение между отделни икономически сектори и държави. В резултат от научните дискусии на поредица методологически и практически семинари, през 2017 г. Центърът разработи *Индекс на завладяването на държавата (ИЗД)*, въз основа на анализ на големи данни за пазарната концентрация в частния и държавния сектор като продукт на регулаторни, данъчни и съдебни манипулации, както и въз основа на интервюта с представители на академичната общност, гражданското общество и бизнеса. Понастоящем индексът се прилага пилотно в България, Румъния, Италия, Чехия и Испания.

Противодействие на прането на пари

През 2017 г. Центърът продължи партньорството си с Базелския институт за управление в изследването на най-новите тенденции и институционалната динамика в областта на прането на пари. България остава изложена на големи рискове от прилагането на престъпни схеми за изпиране на пари. Високият дял на неформалната икономика в съчетание с ниската ефективност на борбата срещу корупцията и организираната престъпност обуславя високата степен на податливост на финансовата ѝ система към този вид финансова престъпност. Тези и други важни тенденции в българската система за противодействие на изпирането на пари и на ефективността на участващите в нея институции са предмет на [CSD Policy Brief № 69: Изпирането на пари в България: състояние и поли-](#)

**ЦЕНТЪР ЗА
ИЗСЛЕДВАНЕ НА
ДЕМОКРАЦИЯТА**

**ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ В БЪЛГАРИЯ:
СЪСТОЯНИЕ И ПОЛИТИЧЕСКИ ПРОЕКЦИИ**

Policy Brief No. 69, май 2017 г.

1. Състояние

Все още не е готова цялостната Национална оценка на риска, предвидена от Четвъртата директива на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари (Директивата). Тя би допринесла България по-добре да развие и да се справи със съществуващите рискове. Според Четвъртата директива за взаимна оценка на България, публикуван от Комитета на експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма (MLONEY), злоупотребите с финансовата система са изключително главно за плащане и напастване на незаконни активи, придобити в чужбина. На по-късен етап обикновено се извършва анти-тегринг на незаконно придобитите финансови средства в оборота на легитимна финансова или нефинансова система, най-често в чужбина. По-голямата част от тези пари преминава през Българската финансова система за кратък период от време, за да остави възмозно най-малко следи в нея, и съответно да оградени до минимум риска да бъдат разкрити парите на пари¹. По принцип, превижда малкия потенциал на българската икономика, поемане по обем трансакции, извършвани

¹ See: 2013, Fourth MONEYVAL evaluation report. Видяте: http://www MONEYVAL.org/~/media/Files/2013/04/201304_MONEYVAL_Evaluation_Report_Bulgaria.pdf.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ

- България продължава да бъде изложена на големи рискове от прилагането на директивите, свързани с изпирането на пари. Високите рискове на небезопасната икономията и съгласно с високата ефективност на борбата срещу изпирането и организираната престъпност обхваща високата степен на податливост на финансовата и системата към този вид финансова престъпност.
- Достъпността и прозрачността на страната за инвеститори и икономисти от страните, които не членуват в ЕС, са допълнителни рискове. Поради възможността България да бъде използвана като място за прищипване на пари, които да бъдат изпирани в рамките на Европейския съюз.
- Законодателната система на страната се организира със сложност и висок степен на борбата срещу изпирането на пари. Но нейната институционална инфраструктура продължава да е фрагментирана и да е липсва централно координирано звено, което води до още повече разпокъсаност на и без това недостатъчните човешки ресурси.
- България се нуждае от спешно въвеждане на най-новите практики в сферата на борбата срещу изпирането на пари, насочени към установяване на крайния действителен притежател на правото на собственост. Българската правна система е изключително сложна и прилагане на оценка на риска от пари на пари на основата на информацията от различните регистри и публични бази данни.
- За успеха на противодействието срещу изпирането на пари в България е необходимо наличие в борбата срещу изпирането по високите етапи. Все още съществува изключително голямо отклонение на разследването на висшестоящи политически и други публични личности.

Този публикация е разработена и одобрена финансово от Европейско-българското програмно за сътрудничество. Информацията не е гарантирана по отношение на Европейско-българското програмно за сътрудничество.

ка България, Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“, Главна дирекция „Национална полиция“, Специализирания наказателен съд, Софийския апелативен съд, Националната агенция за приходите и Комисията за конфискуване на незаконно придобито имущество.

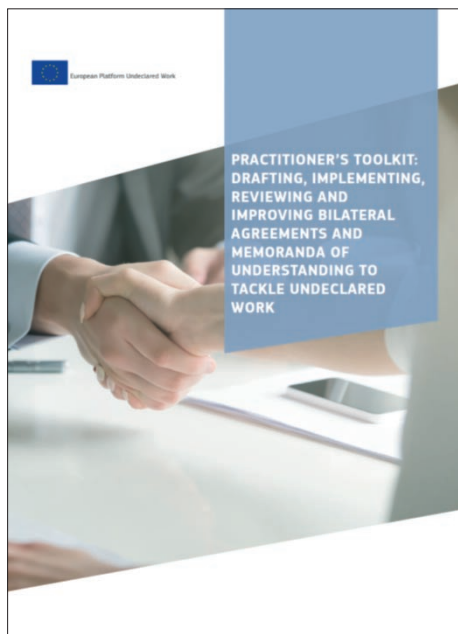
Междувременно Центърът, в сътрудничество с представители на ключовите правоприлагачи и съдебни институции, подготвя специализиран „Наръчник за разследване на прането на пари“, който ще послужи за практическо ръководство на служителите от съответните органи.

III. Противодействие на скритата икономика в България и в Югоизточна Европа

Центърът за изследване на демокрацията и „Витоша ризърч“ продължиха доброто си сътрудничество с Факултета по управление на Шефилдския университет и с хърватския Институт по публични финанси в изследването и обмена на добри практики за противодействието на недекларираната заетост в Европа.

Центърът стана част от екипа на Европейската платформа за противодействие на недекларираната заетост. Тя има за задача да съдейства на държавите членки за по-ефективно противодействие на недекларирания труд и да предоставя възможност за обмяна на опит. Представители на Центъра участваха в поредица от семинари, посветени на: приложението на национални и двустранни споразумения за противодействие на недекларираната заетост; административното сътрудничество с помощта на Информационната система за вътрешния пазар (ИСВП) и представянето на успешни национални мерки и инструменти,

тически проекции. Обикновено, прането на пари, наред с други финансови престъпления, е свързано с различни предикатни престъпления, извършвани от организирани престъпни групи (най-често трафик на наркотици, хора или оръжия, проституция, компютърни престъпления и др.). На правоохранителните и съдебните органи е необходим значителен капацитет, за да се справят с толкова сложна мрежа от престъпни дейности. С цел повишаване на практическите им умения, Центърът и Базелският институт за управление организираха специализирано обучение за финансово разследване на изпирането на пари. На този интензивен курс във формат, специално разработен от Базелския институт, бяха обучени 32 представители на основните български институции, занимаващи се с разследване на това престъпление и с конфискуване на незаконно придобито имущество. Участваха служители от Държавна агенция „Национална сигурност“, Прокуратура на Републи-

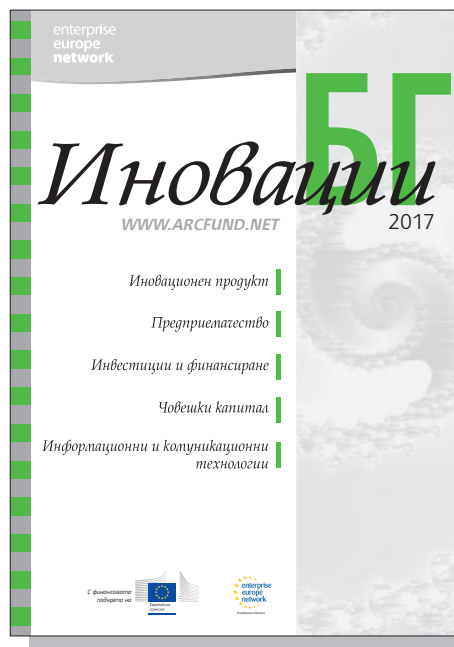

приложими и в други страни. Като резюме на проведените семинари, Центърът изготви два [доклада](#) и „Наръчник за разработване, прилагане, преглед и усъвършенстване на двустранни споразумения и меморандуми за сътрудничество в областта на противодействието на недеklarираната заетост“. С предложените в него конкретни напътствия и лесни стъпки за разработване на национални и европейски споразумения за недеklarирания труд, наръчникът е от помощ на работещите в областта експерти. Центърът изготви и компилация от [11 информационни карти](#) с примери за съществуващи в ЕС инструменти (практически мерки, наръчници, онлайн платформи) за справяне с недеklarираната заетост. В тях се акцентираше върху инструменти, които улесняват сътрудничеството и обмена на данни относно различните аспекти на недеklarираната заетост и които биха могли да послужат като идеи, които държавите членки да развият и приложат чрез платформата.

Като част от кореспондентската мрежа на Генерална дирекция „Миграция и вътрешни работи“ на ЕК, през 2017 г. Центърът участва и в разработването на препоръките на европейския съместър.

IV. Конкурентоспособност и икономика на знанието

През 2017 г. Центърът за изследване на демокрацията продължи да анализира конкурентоспособността и иновационния потенциал на българската икономика. Икономическата програма участва активно в разработването на ежегодния доклад [Иновации.бг](#), който е основният регулярен мониторинг на равнището на иновациите в страната. Във фокуса на доклада, представен на Тринадесетия иновационен форум под егидата на Президента на Република България, е мястото на страната в глобалните технологични вериги, като акцент е поставен на автомобилостроенето и свързаните производства.

Икономическата програма продължи да анализира и бариерите пред българския бизнес и да предоставя препоръки за подобряване на цялостната **конкурентоспособност**. Центърът за изследване на демокрацията е партньор за България на Центъра за световна конкурентоспособност към Института за развитие на управлението (IMD, Швейцария), който публикува *Годишник на световната конкурентоспособност*. Според Годишника за 2017 г., икономиката на България бавно излиза от стагнацията, но българските политици и бизнес мениджъри не са успели да подобрят конкурентоспособността на страната за 10-те години членство в ЕС.

Основни предизвикателства и възможности за подобряване на конку-

рентоспособността на България за 2017 г. са: подобряване работата на съдебната система и справяне с безнаказаността по високите етажи на властта; модернизирание на публичната администрация и независимите регулаторни органи с цел намаляване на корупционните рискове и подобряване на пазарната конкуренция; подобряване на качеството на здравеопазването и образованието, за да се предотврати изтичането на мозъци и намаляването на населението; фокусиране на финансирането от ЕС върху икономическите и социални ефекти, вместо върху усвояването; пълна либерализация и диверсификация на енергийния пазар с акцент върху ангажираността на потребителите и постигане на растеж, базиран на ниски въглеродни емисии.

Профил на българската конкурентоспособност за 2017 г. според Годишника на световната конкурентоспособност на Института за развитие на управлението (IMD, Швейцария)

